

ГРОДЗЕНСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, ПРАФКОМАЎ, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА
ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

№ 20 (144)

3 ліпеня 1990 года

Афіцыйны раздзел

РАЗДЗЕЛ I

АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

1. Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я. Купалы з'яўляецца цэнтрам адукацыі, навукі і культуры Гродзенскага рэгіёна і Беларусі ў цэлым.

Галоўнымі задачамі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы з'яўляюцца:

— рэалізацыя патрэб у інтэлектуальным, культурным і маральным развіцці беларускага народа;

— падрыхтоўка вышэйшай кваліфікацыі спецыялістаў для народнай гаспадаркі, адукацыі і культуры Беларусі;

— арганізацыя і правядзенне фундаментальных, пошукавых, прыкладных навуковых даследаванняў і даследача-канструктарскіх работ, накіраваных на рашэнне праблем народнай гаспадаркі Гродзенскага рэгіёна, рэспублікі і краіны; выпуск і рэалізацыя разнастайных відаў навукова-вэбмакмай таварнай прадукцыі, тэхналогіі, у т. л. сумесна з савецкімі і замежнымі прадпрыемствамі;

— падрыхтоўка навукова-педагагічных кадраў вышэйшай кваліфікацыі, павышэнне кваліфікацыі выкладчыцкага саставу навуковых устаноў; перападрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі спецыялістаў, якія заняты ў галінах народнай гаспадаркі;

— распаўсюджванне і прапаганда навуковых ведаў, культурна-асветніцкага дзейнасці.

2. Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я. Купалы атрымлівае ў спадчыну гуманістычныя традыцыі навукі, адукацыі і культуры беларускага народу і народаў Саюза ССР.

3. У склад Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы могуць уваходзіць вучэбна-навуковыя падраздзяленні, гаспадарчыя і бюджэтныя прадпрыемствы, арганізацыі і падраздзяленні, якія маюць статус структурных адзінак вышэйшай навучальнай установы ці юрыдычнай асобы і дзейнічаюць на аснове палажэнняў, якія зацверджаны ва ўстаноўленым парадку.

4. Падрыхтоўка спецыялістаў Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы ажыццяўляецца па наступных спецыяльнасцях: 0101 — матэматыка; 0104 — фізіка (2302 — радыёфізіка і электроніка; 1901 — аптычныя прыборы і сістэмы); 0109 — біялогія; 0207 — гісторыя; 0211 — правазнаўства; 0217 — руская мова і літаратура (спецыялізацыя 021709 — руская мова і літаратура і польская мова і літаратура); 0219 — беларуская мова і літаратура (спецыялізацыя 021909 — беларуская мова і літаратура і польская мова і літаратура); 0303 — фізічная культура; 0308 — педагогіка і метады пачатковага навучання. Яна вядзецца з адрывамі і без адрыва ад вытворчасці, а таксама шляхам спалучальнасці гэтых форм.

Падрыхтоўка, перападрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі кадраў ажыццяўляецца, як правіла, на дагаворнай аснове з зацікаўленымі дзяржаўнымі прадпрыемствамі, устаноўмі, арганізацыямі і кааператывамі.

5. Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы ў інтэрэсах ажыццяўлення задач, якія ставяцца перад ім, удзельнічае ў міжнародных сувязях у галіне падрыхтоўкі, перападрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі спецыялістаў і педагогічных кадраў, ажыццяўлення навуковых даследаванняў.

Падрыхтоўка грамадзян замежных дзяржаў ажыццяўляецца па міжрадавых пагадненнях, а таксама па дагаворах і кантрактах, заключаных з вышэйшымі вучэбнымі ўстановамі замежных

краін, на кампенсацыйнай аснове ці за кошт сродкаў, пералічаных гэтымі арганізацыямі на баланс Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы.

Грамадзяне замежных краін прымаюцца ў Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы на агульных падставах (калі гэта не прадугледжана міжнародным пагадненнем, заключаным ССР з адпаведнай замежнай дзяржавай), карыстаюцца правамі і выконваюць устаноўленыя для студэнтаў абавязкі.

6. Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы з'яўляецца юрыдычнай устаноў, якая мае пачатку з адлюстраваннем Дзяржаўнага герба і са сваёй назвай, штамп, самастойны баланс, валодае адасобленай часткай агульнанароднай уласнасці

тэрміны ўсе віды заданняў, прадугледжаныя адпаведнымі вучэбнымі планамі і праграмамі навучання;

— пастаянна імкнецца да павышэння агульнай культуры, маральнай і фізічнай дасканаласці;

— захоўваць правілы ўнутранага распарадку;

12. За поспехі ў вучобе і актыўны ўдзел у навукова-даследчай рабоце для студэнтаў Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы ўстанаўліваюцца разнастайныя формы маральнага і матэрыяльнага заахвочвання. Выбар форм матэрыяльнага заахвочвання ажыццяўляецца па прадстаўленню студэнцкага калектыву за кошт універсітэцкіх сродкаў.

СТАТУТ

ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

ІМЯ Я. КУПАЛЫ

13. За парушэнне абавязкаў да студэнтаў могуць быць прыменены меры дысцыплінарнага ўздзеяння аж да выключэння з універсітэта.

14. Студэнты, якія закончылі Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы, накіроўваюцца на работу ў адпаведнасці з палажэннем аб размеркаванні і выкарыстанні ў народнай гаспадарцы выпускнікоў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навуковых устаноў.

РАЗДЗЕЛ III ПРАФЕСАРСКА-ВЫКЛАДЧЫЦКІ, НАУКОВЫ САСТАЎ І ІНШЫЯ РАБОТНІКІ

15. У Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы прадугледжваюцца пасады прафесарска-выкладчыцкага і навуковага саставу, інжынерна-тэхнічнага, адміністрацыйнага, дапаможнага, вытворчага і іншага персаналу ў адпаведнасці з дзейнымі схемамі.

16. Замышчэнне пасады прафесарска-выкладчыцкага і навуковага саставу праводзіцца па конкурсу ў устаноўленым парадку.

Звальненне штатных работнікаў з ліку прафесарска-выкладчыцкага саставу ў сувязі са скарачэннем аб'ёму работы можа быць толькі ў канцы вучэбнага года.

17. Прафесарска-выкладчыцкі і навуковы састаў карыстаецца правамі і нясе абавязкі, устаноўленыя Палажэннем аб вышэйшай навучальнай установе ССР.

18. Правы і абавязкі вучэбна-дапаможнага і адміністрацыйна-гаспадарчага персаналу вызначаюцца правіламі ўнутранага распарадку Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы і нарматыўнымі інструкцыямі.

РАЗДЗЕЛ IV АРГАНІЗАЦЫЯ І ФОРМЫ ВУЧЭБНАГА ПРАЦЭСУ

19. Змест навучання ў Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы вызначаецца вучэбнымі планамі і праграмамі, распрацаванымі ў адпаведнасці з патрабаваннямі, устаноўленымі Дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы.

20. Навучанне і выхаванне ў Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы ажыццяўляецца на беларускай мове, а па некаторых спецыяльнасцях на рускай і польскай мовах.

21. Арганізацыя вучэбнага працэсу ажыццяўляецца ў Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы зыходзячы з забяспечэння якаснай падрыхтоўкі кадраў, стварэння здаровых і спрыяльных умоў вучобы, працы і быту.

Для студэнтаў дзённай і вэчэрняй форм навучання два разы ў год устанаўліваюцца канікулы агульным тэрмінам — 7-10 тыдняў.

Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я. Купалы:

— забяспечвае студэнтаў сродкамі навучання (вучэбнай і іншай літаратурай, тэхнічнымі сродкамі і інш.);

— бясплатна выдзяляе памяшканні для жытця-сагітарнага ўстанова (пунктам), сталовай ці іншым арганізацыям, якія знаходзяцца на тэрыторыі ці лічацца на баланс універсітэта і абслугоўваюць яго калектыву, асвятленне і водазабеспячэнне гэтага памяшкання.

22. Адхіленне студэнтаў ад вучэбных заняткаў на работы, не звязаныя з вучэбным працэсам, не дапускаецца.

23. Выхавальныя задачы ў Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы рэалізуюцца ў сумеснай вучэбнай, навуковай, вытворчай і грамадскай дзейнасці студэнтаў і выкладчыкаў. Грамадскія арганіза-

цыі, органы студэнцкага самакіравання арганізуюць работу гурткаў, клубаў па інтэрэсах студэнтаў, калектываў і самадзейных аб'яднанняў студэнтаў і супрацоўнікаў універсітэта.

24. Веды, умовы і навыкі студэнтаў у дзяржаўных дакументах вызначаюцца наступнымі адзнакамі: «выдатна», «добра», «здавальняюча», «нездавальняюча».

Адзнака выстаўляецца на экзамэне ці па выніках бягучага кантролю вучэбнай работы студэнта. Нязгодным з адзнакай, атрыманай па выніках бягучага кантролю, прадстаўляецца права здачы экзамэна. Для дысцыпліны і відавучэбнай работы студэнта, па якіх формай вынікавага кантролю з'яўляецца залік, вызначаецца якасная адзнака «залік», «незалік», які выстаўляецца па выніках бягучага кантролю вучэбнай работы студэнта ці вынікавага суб'яднавання.

25. Студэнты, якія не атэставаны па дысцыплінах вучэбнага плана бягучага года, на наступны курс не пераводзяцца.

26. Студэнт, які выканаў усе патрабаванні вучэбнага плана, дапускаецца да вынікавага Дзяржаўнага атэстацыі, па выніках якой вырашаецца пытанне аб прысваенні выпускніку адпаведнай кваліфікацыі і выдачы яму дыплама аб вышэйшай адукацыі і нагруднага значка ўстаноўленага ўзору. У дадатак да дыпламу выстаўляюцца адзнакі ўсіх дысцыплін, якія вывучаў студэнт за час навучання ў Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы.

27. Студэнт Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы, які здаў экзамэны з адзнакай «выдатна» не менш, чым на 75 працэнтаў дысцыплін вучэбнага плана, а па іншых дысцыплінах з адзнакай «добра» і быў атэставаны вынікавага Дзяржаўнага камісіяй з адзнакай «выдатна», выдаецца дыплом з адзнакай, і яго прозвішча назавуць заносяцца ў Кнігу гонару.

РАЗДЗЕЛ V АРГАНІЗАЦЫЯ НАУКОВА-ДАСЛЕДАЧАЙ І ТВОРЧАЙ РАБОТЫ

28. Гродзінскага ўніверсітэта імя Я. Купалы праводзіць навуковыя даследаванні і творчую работу па тэматычных планах, зацверджаных Вучэбным саветам, забяспечваючы якасць выконваемых работ і небяспечнасць умоў працы.

Планаванне, арганізацыя і фінансавы ўлік гаспадарчых і дзяржаўна-бюджэтных навукова-даследчых работ, а таксама дагавораў на аказанне навукова-тэхнічных ці іншых паслуг па стварэнню навукова-тэхнічнай прадукцыі выконваецца ў рамках навукова-даследчага сектара ўніверсітэта.

29. Навукова-даследчы сектар універсітэта валодае адасобленай часткай уласнасці ўніверсітэ-

та. Можна мець самастойны баланс і рахунак у банках, з'яўляецца юрыдычнай асобай.

Навукова-даследчы сектар абавязаны выконваць загады рэктара ўніверсітэта, паставы Савета і Вучэбнага савета ўніверсітэта.

Навуковыя даследаванні фінансуюцца за кошт сродкаў: дзяржаўнага бюджэту на выкананне фундаментальных і пошукавых даследаванняў па важнейшых кірунках навукі, тэхнікі і культуры;

— галіновы міністэрстваў, ведамстваў, аб'яднанняў, прадпрыемстваў і іншых арганізацый, у тым ліку і замежных, на дагаворнай аснове;

— фонду вытворчага і сацыяльнага развіцця дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы;

— добраахвотных узносаў прадпрыемстваў, арганізацый, кааператываў і грамадзян.

РАЗДЗЕЛ VI ПАДРЫХОТКА І ПАВЫШЭННЕ КВАЛІФІКАЦЫІ НАУКОВА-ПЕДАГАГІЧНЫХ КАДРАЎ

30. Паслявузаўскае навучанне і падрыхтоўка навукова-педагагічных і навуковых кадраў ажыццяўляецца ў наступных формах: — дактарантура;

— перавод кандыдатаў навук на пасаду навуковых супрацоўнікаў для падрыхтоўкі доктарскіх дысертацый;

— аспірантура;

— замацаванне да кафедраў для задачы кандыдацкіх экзамэнаў і падрыхтоўкі кандыдацкіх дысертацый;

— навуковая, педагагічная, творчая стажыроўка, у тым ліку на прадпрыемствах, навукова-даследчых інстытутах, канструктарскіх бюро, у іншых вышэйшых навуковых устаноў і арганізацыях, у тым ліку і замежных;

— творчыя адпачынкі для заканчэння работы над дысертацыяй;

— перападрыхтоўка на спецыяльных вышэйшых навучальных устаноў, у інстытутах і цэнтрах павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў.

Арганізацыя ўказаных форм навучання вызначаецца палажэннямі, зацверджанымі Дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы, а таксама на дагаворных пачатках, у тым ліку з замежнымі навучальнымі ўстановамі.

РАЗДЗЕЛ VII ПРАВЫ ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ Я. КУПАЛЫ

31. Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я. Купалы для ажыццяўлення пастаўленых задач мае права:

— прымаць неабходныя рашэнні і ажыццяўляць дзеянні, калі яны не аднесены да кампетэнцыі вышэйшых арганізацый і не прэрачае дзеючаму заканадаўству;

— распрацаваць сваю арганізацыйную структуру, вызначыць формы арганізацыі і стымулявання працы, здольна забяспечыць максімальнае выкарыстанне інтэлектуальнага патэнцыялу прафесарска-выкладчыцкага, навуковага творчага і інжынерна-тэхнічнага саставу, студэнтаў і аспірантаў;

— стварыць у адпаведнасці з тыпам Палажэннем, зацверджаным Дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы, на сваёй базе вучэбныя комплексы, уключаючы школы, прафесійна-тэхнічныя і сярэднія спецыяльныя вучэбныя установы, інстытуты павышэння кваліфікацыі;

(Працяг на 2 стар.)

КАФЕДРА — ШКОЛЕ

Кафедра рускай і замежнай літаратуры падтрымлівае двухбаковую і мэтанакіраваную сувязь з настаўнікамі-славеснікамі. Перад студэнтамі філалагічнага факультэта выступаюць настаўнікі-наватары, іх раскіды пра педагогічную працу пераконваюць студэнтаў у неабходнасці бесперапыннай работы, пастаяннага пошуку, любові да дзяцей.

Супрацоўнікі кафедры чытаюць настаўнікам лекцыі па гісторыі і тэорыі літаратуры, аб мастацтве аналізу мастацкага твора, аб новых дыдактычных і метадычных ідэях. Кафедра праводзіць у школе праблемныя семінары. Яны прысвячаюцца каардынальным пытанням школьнага выкладання літаратуры.

Станоўча зарэкамендавалі сябе сумесныя пасяджэнні кафедры рускай і замежнай літаратуры і раённых метадычных аб'яднанняў рускай мовы і літаратуры. Чарговае пасяджэнне адбылося 24 мая 1990 года ў г. Масто. Пасяджэнне адкрыў загадчык кафедры М. А. Мельнікаў. У сваім выступленні ён падзяліўся думкамі аб перабудове школы, аб зладззённых праблемах выкладання літаратуры. Асабліва ўвага настаўнікаў была звернута на неабходнасць вызваліцца ад догмаў, што культываваліся многія гады, пераадолець шаблон, шукаць новыя формы зносінаў з навучэнцамі, новыя ідэалы

ў класічнай літаратуры, у нашай сучаснай рэчаіснасці, гаварыць праўду.

У апошні час ідуць вострыя дыскусіі аб метадазе сацыялістычнага рэалізму ў савецкай літаратуры. Лекцыю пра сацыялістычны рэалізм прачытаў дацэнт кафедры І. В. Ягораў. Ён з новых пазіцый разгледзеў раман М. Горкага «Маці», звяртаючы ўвагу і на эпоху, калі быў створаны раман, і на асобу самаго пісьменніка. Выступленне зацікавіла настаўнікаў, выклікала жаданне абмеркаваць гэту праблему, разабрацца ў ёй. І. В. Ягораў адказаў на пытанні прысутных.

Удзельнікі сустрэчы праслухалі лекцыю аб літаратуры рускага замежжа. Прышоў час вяртання з небыццямі слаўных пісьменнікаў. Літаратура рускага замежжа — з ява ў вышэйшай ступені яркая, шматтабличная, гэта глыбокі інтэлектуальны і культурны пласт. Гэта рэальны свет, які мы толькі цяпер у поўнай меры пачынаем пазнаваць. Слухачы былі прайнфармаваны аб асаблівасцях першай хвалі эміграцыі, аб творчым лёсе Буніна, Шмалева, Набокова, Адоўца, Вайноўца і іншых. Шмат новага настаўнікі даведаліся пра Аксёнава, Салжаныцына, Бродскага, Вайноўца і іншых пісьменнікаў другой хвалі эміграцыі.

С. СЫЧ,
выкладчык кафедры рускай і замежнай літаратуры.

УДЗЯЧНЫ ВЫКЛАДЧЫКУ

Мы паступілі ва ўніверсітэт у гады застою. У слоўніку Ожэгава «застой» тлумачыцца як «остановка, задержка, неблагоприятная для развития, движения чего-нибудь».

Мы працавалі і вучыліся, многае мянялася ў эканоміцы, палітычнай сістэме, нацыянальных зносінах. Была прабіта брэх у жалезабетонным аднадушшы, калі «хто «за» гучала як «рукі ўверх». А падручнікі безнадзейна спазняліся. У магазіне, паліклініцы, кабінце чыноўніка, на сходах мы разумелі, што нямала з таго, што ў іх пішацца, не адпавядае нашаму жыццёваму вопыту.

Не заўсёды давалі адказы на складаныя пытанні грамадскага жыцця і лекцыі. Без асаблівага энтузіазму прыйшлі мы і на заняткі па навуковаму сацыялізму. А сустрапіліся з чалавекам высокай прафесійнай культуры, старшым выкладчыкам кафедры сацыяльна-палітычных тэорыі і паліталогіі, кандыдатам філасофскіх навук Ларысай

Іванаўнай Цыганковай.

Працуе Ларыса Іванаўна ва ўніверсітэце чатыры гады, што важна падкрэсліць, менавіта ў гэты час дагматызм і дэмагогія сталі паступова працягваць сябе. На занятках у Ч. І. Цыганковай гаварылася пра тое, што існуе на самой справе. У спрэчных выпадках выкладчык знаёміла студэнтаў з рознымі, часам супрацьлеглымі поглядамі на тую ці іншую падзею, з'яву, указвала вытокі інфармацыі.

Ларыса Іванаўна ўважліва слухала нашы довады, часам згаджалася, а калі лічыла іх памылковымі, старалася пераканаць. Калі прасілі нешта паўтарыць, растлумачыць, з ахвотаю згаджалася. Ч. І. Цыганкова змагла нас пераканаць, што навуковы сацыялізм — навука аб нашай гісторыі і жыцці. Можна гэта перакананасць дапамагла нам паспяхова здаць дзяржаўны экзамен па навуковаму сацыялізму.

Па даручэнню выпускнікоў філалагічнага факультэта М. КЕМЕРАУ.

арыгінальная, непаўторная. Вось толькі апісанне яе ў кнізе займае ўсяго пяту частку. Безумоўна, наш час — час вялікіх сацыялістычных перабудов, і ён варты таго, каб пра яго гаварылі шмат. Але, па майму разуменню, не трэба гэтага рабіць ва ўрон гісторыі дакастрычніцкага перыяду.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё Шчучына пасля 1917 года атрымала больш поўнае асвятленне. Гэта тлумачыцца і наяўнасцю вялікай колькасці дакументаўнага матэрыялу. Але аўтары не пайшлі па шляху простага сінтэзу. Приведзены ў кнізе факты, дакументы, дасканалы адабраныя і ўяўляюць сабой характэрныя эпізоды гістарычнага этапу станаўлення і ўмацавання Савецкай улады на Шчучыншчыне. Так, паказаны асаблівасці рэвалюцыйнага руху, грамадзянскай вайны. Улада Саветаў, якая перамагла, пракладала сабе дарогу ў надзвычай цяжкіх умовах. Першым яе органам —

мацца і пытаннямі абароны, і забеспячэння Чырвонай Арміі, і будаўніцтва новага жыцця, і многім іншым.

Асабліва інтарэс сёння выклікае гісторыя міжваеннага перыяду. У верасні мінулага года адзначалася 50-годдзе аб'яднання Заходняй Беларусі з БССР і СССР. На жаль, у апошні час адчуваецца дэфіцыт добрых даследаванняў па данай тэматыцы, а гэта, у сваю чаргу, прыводзіць да з'яўлення ў нашым друку матэрыялаў, якія суб'ектыўна тлумачаць гэты няпросты і поўны драматызму перыяд.

Каб у нейкай ступені папоўніць гэты прабел, аўтары нарыса паказваюць палітычнае, эканамічнае, сацыяльнае становішча працоўных Шчучыншчыны ў час буржуазна-памешчыцкай Польшчы, дзейнасць КПЗБ, КСМЗБ, Беларускай рабоча-сялянскай Грамады, партызанскі рух, рост класовай барацьбы і нацыянальнай самасвядомасці народа.

Аб'яднанне Заходняй Беларускай і Беларускай

МАТЭМАТЫК, ІНТЭЛІГЕНТ

«26 ліпеня 1987 года на 52-м годзе жыцця пасля цяжкай працяглай хваробы памёр вядомы савецкі матэматык, загадчык лабараторыі тэорыі лікаў інстытута матэматыкі АН БССР, акадэмік АН БССР, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар Уладзімір Генадзьевіч Спрынджук».

У рускай назве гэтых, на жаль, невялікіх нататкаў наўмысна прысутнічае некаторая двухсэнсоўнасць. Але гэта ў нейкім сэнсе мае падставы, паколькі наша жыццё час ад часу не толькі супярэчлівае, а часцей, чым хацелася б, яшчэ і двухсэнсоўнае. Нататкі не столькі аб матэматыцы як навуцы (не ўсім гэта цікава), а пра чалавека-матэматыка. З гэтым чалавекам, У. Г. Спрынджуком, жыццё мяне звязло выпадкова, аднак на гэту выпадковасць хацелася б глядзець як на «асэнсаваную» неабходнасць.

Уладзімір Генадзьевіч нарадзіўся ў горадзе Менску. Далей — цяжкае дзяцінства (як зраз прынята казаць), хаця я так не лічу — дзяцінства не можа быць цяжкім. Яно заўсёды шчаслівае. Вучоба на фізіка-матэматычным факультэце Белдзяржуніверсітэта. Аспірантура ў Вільні, абарона кандыдацкай, доктарскай. І зноў Менск — навуковая праца, грамадскія пасады, званні і абавязкі, абавязкі...

Немагчыма займацца сур'ёзна матэматыкай і не быць некалькі дзіўнаватым у добрым сэнсе. І Уладзімір Генадзьевіч тут не быў выключэннем. У тыя недалёкія гады інтэлігентнасць была не ў пашане. Калі ўжо казаць банальнасці, аб інтэлігентнасці ўвогуле, ёй нельга навучыцца, яе толькі можна згубіць за нядоўгае жыццё. Паміж іншым, многія з нас у гэтым дасягнулі значных поспехаў.

Спрынджук не шукаў ні славы, ні ўлады, ні вядомасці. Яны знайшлі яго самі. І тут усё ж-такі прыйдзецца сказаць некалькі слоў аб матэматыцы. Важнасць гэтай навукі прызнавалі ўсе народы (і не толькі як нейкія патугі розуму лайдакоў і дармаедаў). І зараз часта кажуць аб вытворчай матэматыцы — камп'ютарызацыі як састаўнай частцы любой адукацыі наогул, забываючы пры тым, што ЭВМ — вынік чыстай фантазіі, калі не звяртаць увагі на вынік прагрэсу — транзістары, лазеры, звышправаднікі і г. д. На клавір асабістага камп'ютэра можа націснуць любы чалавек, і пры тым, пазіраючы на бягучыя на экране сімвалы, разважаць аб матэматыцы. Падобныя людзі з такім жа поспехам даю ўжо націскаюць на кнопкі, якія запускаюць ракеты...

Матэматыка — навука да тры-

віяльнасці абстрактная і, натуральна, невычарпальная, як і любая іншая навука. Але ў матэматыцы ёсць адна галіна, у якой разбіраюцца ўсе, уключаючы і не матэматыкаў. Гэта — тэорыя лікаў. Існуе вядомы афарызм, на аўтарства якога ніхто не прэтэндуе: гасподзь бог прыдумаў натуральныя лікі — уся астатняя справа датычыла людзей. І так як у тэорыі разбіраюцца ўсе, то яе ніхто не разумее. Аднак, нягледзячы на тое, што тэорыя лікаў знаходзіцца ў загоне, ні адзін паважачы сябе матэматык не абыходзіў яе бокам.

Уладзімір Генадзьевіч займаўся менавіта чыстай тэорыяй лікаў. Яшчэ маладым чалавекам ён вырашыў вядомую праблему Малера, звязаную з тонкай класіфікацыяй спраўднёных лікаў. І хоць многія да гэтага часу бачаць тут вяршыню яго поспеху — усё не так. Спрынджук заўсёды непакоіла тое, што на гэты вынік вельмі часта пасылаліся, калі мова заходзіла пра яго творчасць.

Уладзімір Генадзьевіч быў універсальным матэматыкам, таму і не любіў мудрагелыя размовы, калі чалавек фанатэрыўся сваёй памяццю і веданнем тых, ці іншых раздзелаў навукі. Ён калі-нікала памыляўся, але гэта былі памылкі жывога чалавека і вынікі толькі ад багацця ідэй. У. Г. Спрынджук не пераносіў нахабнасці і напорыстасці.

Мы ўсе вельмі любім і баімся прафесійных палітыкаў — цароў, сакратароў, прэзідэнтаў. Мы іх добра ведаем, захапляючыся іх станоўчымі рысамі, крытыкуючы. І ў той жа час не ведаем пра іх нічога.

Чаму б нам не ведаць і не паважыцца спраўднёных прафесіяналаў? І не баяцца давараць разумным людзям пры іх жыцці.

Давайце, калі ласка, памятаць, што жыў Уладзімір Генадзьевіч Спрынджук — матэматык, інтэлігент з чыстым сумленнем, наш зямляк і сучаснік.

У. МАШАНАУ.

Шчучына добра асветлена ў частцы «Ішла ваіна народная». Мы даведваемся аб жорсткіх баях першых дзён Вялікай Айчыннай, аб падзвігах лётчыкаў 127 авіяцыйнага палка, які размяшчаўся каля Шчучына. Нямецка-фашысцкі акупацыйны рэжым прынёс вялікія беды на Шчучынскую зямлю. Агульны ўрон, нанесены эканоміцы і сельскай гаспадарцы, склаў 41 616 698 руб. (у цэнах 1941 г.). У кнізе паказаны ўсенародны характар барацьбы супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў, дзейнасць партызанскіх атрадаў, падпольных арганізацый, роля Камуністычнай партыі, камуністаў у арганізацыі перамогі над ворагам.

З вайны савецкі народ выйшаў пераможцам. Але вельмі дарагой цаной дасталася перамога.

На канкрэтным рэгіёне, у даным выпадку — Шчучыне, трагедыя вайны асабліва адчуваецца. Чытач даведаецца аб цяжкасцях, з якімі прыйшлося сутыкнуцца

раджанцы сваёй краі.

І вось апошняя старонка гісторыі Шчучына — дзень учарашні, дзень сённяшні. Мы яго сведкі, і таму маем права згадзіцца ці не згадзіцца з аўтарамі, выказаць сваё асабістае меркаванне. Аўтары кнігі паказалі працоўны рытм сённяшняга дня, уклад калектываў у рэалізацыю пяцігадовых планаў, поспехі і ў нейкай ступені нерэалізаваныя магчымасці. Ці ўдалося гэта ім? Судзіць чытачам.

Кніга дае цэльнае і завершанае ўяўленне аб шматвекавым шляху Шчучына — ад невялікага малавядомага мястэчка сярднэвяхаў да сучаснага прамысловага і культурнага раённага цэнтра. Завяршаючы гэты нататкі аб сур'ёзнай рабоце Я. Н. Мараша і І. П. Крэня, хочацца спадзявацца, што чытач атрымае задавальненне, прачытаўшы кнігу.

Э. ЯРМУСІК,
ст. выкладчык кафедры гісторыі БССР, кандыдат гістарычных на-

СЛЁЗ»,

ЦІ СУМНАЯ ГІСТОРЫЯ АБ ЖЫЦЦІ СТУДЭНЦКІХ СЯМЕЙ У ГРОДЗЕНСКІХ ВНУ

На працягу гэтага года я выконвала пад кіраўніцтвам загадчыка кафедры педагогікі В. П. Таранца курсавую работу на тэму: «Студэнцкія сям'я: вопыт і праблемы». Аб'ектам даследавання былі студэнцкія сям'і ГрДзУ, сельскагаспадарчага і медыцынскага інстытутаў. Я наведвала інтэрнаты, дзе пражываюць сямейныя студэнты. Даная, якая сабрала ў ходзе гутарак і анкетавання, на мой погляд, даволі цікавая і рэальна адлюстроўваюць становішча спраў. Таму вырашыла вынесці іх на суд чытачоў.

Спачатку высветлілі адносіны «нахлебнікаў» — студэнтаў да закона дзяржавы аб студэнцкіх сям'ях. На пытанне: «Вашы прапановы па прыняццю спецыяльнага мер дзяржавы», — 16 з 30 апытаных членаў сямей адказалі: «А хто мяне паслухае?» «Цяжка адказаць». Гэта значыць абсалютна ніякай надзеі, безупынны недавер і крыху здзеку. Так, напрыклад, адна маладая жонка прапанавала выдзяляць студэнцкім сям'ям кавалачак сала і хлеба ў дзень бясплатна. А другая сказала: «Я веру ў палітыку Гарбачова! Мы павінны з ім быць салідарны!» І ўсе члены (астатнія 12 сямей) патрабуюць ад дзяржавы прыняцця закона аб большым, чым абвешчана, павышэнні стывендыі, прапаноўваюць арганізаваць чаргу сярод жанатых студэнтаў на набыццё мэблі і тавараў павышанага попыту, стварыць спецыяльныя магазіны для продажу дзіцячага харчавання.

А вышэйшыя навучальныя ўстановы? Што яны могуць зрабіць? Аказваецца, на думку студэнтаў, амаль што нічога. Ды і ў патрабаваннях да адміністрацыі і прафсаюзнай арганізацыі няма разнастайнасці. Усё ўпіраецца ў чаргу на жыллё, садзік (на большае пакуль не спадзяюцца). І толькі 3 з 21 сям'і прапанавалі стварыць базу адпачынку для студэнцкіх сямей, куды, магчыма, будуць выдзяляцца пецёўкі. Урэшце, аб чым можна думаць чалавек, калі ў яго няма нават самага элементарнага, самага надёжнага? Толькі 3 з 30 сямей жывуць ва ўласнай (няхай нават аднапакаёвай і каа-

ператыўнай) кватэры, 13 сямей маюць асобны пакой у інтэрнаце, 5 — жывуць з бацькамі, 7 — бадзюцца па розных пакоях у інтэрнаце, а 2 сям'і раздзелены наогул сотнямі кіламетраў. Уявіце сабе, як можа існаваць сям'я з дзіцём на 6,75 квадратных метрах жылля. Дык за каго ж мы прымаем нашых жанатых студэнтаў і аб якой аддачы ад іх можна гаварыць? Успомнім прымаўку: «Як гукнеш, так і адгукнецца!» А дзе ж міласэрнасць, гуманныя прыწყлы нашых «вялікіх заваёў» і «правільнага» шляху развіцця? І, дарэчы, скажу, адна студэнтка прапанавала правесці ва ўніверсітэце дзень міласэрнасці для нашых выкладчыкаў, каб тыя павучыліся разумець, адносіцца з павагай і міласэрнасцю да сямейных студэнтаў.

Мы просім дапамогі, але не чакаем, што яна зваліцца на нашы галовы, як гром з яснага неба. 18 з 30 апытаных не вераць у стварэнне якой-небудзь грамадскай арганізацыі для падтрымкі маладой сям'і. Чым будзе займацца такая арганізацыя? Вось некалькі думак:

1. Арганізацыя матэрыяльнай дапамогі.
2. Стварэнне клуба маладой сям'і, курсаў «Гаспадынька».
3. Адкрыццё дзіцячага садзіка па тыпу агульнага ці, як некаторыя выказваюцца, «агульнай няні».
4. Арагізацыя саюза маладых маці — студэнтка.

9 сямей лічаць стварэнне такой арганізацыі немэтазгодным і 3 сям'і прапанавалі палепшыць работу прафсаюзаў (яны павінны стаць такой арганізацыяй).

Для аказання дапамогі некаторыя студэнты прапаноўвалі стварыць у рэктарце спецыяльны фонд дапамогі студэнцкім сям'ям, якія маюць у гэтым патрэбу. Гэты фонд мог бы папаўняцца не толькі за кошт дзяржавы, але і ўзносаў грамадскіх арганізацый, працоўных калектываў, кааператываў, прыватных асоб. Падтрымліваецца меркаванне аб стварэнні эканомікі ВНУ, г. з. наяўнасць сваіх прадпрыемстваў, розных кааператываў, працоўных аб'яднанняў і г. д. Можна наладзіць

арганізацыю ўсялякага роду абслугоўвання: ад рамонтна інтэрнатаў і ВНУ да продажу гарачых сняданняў і стварэнне, скажам, аўтасэрвіса ВНУ. Сям'ям студэнтаў можна выдзяляць і грашовыя крэдыты, а суму іх і тэрмін пагашэння ўстанавіць у залежнасці ад паспяхоўнасці. Разлічвацца ж з дзяржавой пасля заканчэння ВНУ.

Некаторыя студэнцкія сям'і прапаноўваюць усё ж не «скнарнічаць» і аказаць бясплатную дапамогу, г. з. стварыць некаторыя ільготы, такія як:

- пазачарговае выдзяленне жылля;
 - выдзяленне месца ў дзіцячым садзіку;
 - стварэнне асобнай чаргі на атрыманне мэблі і другіх тавараў павышанага попыту (безумоўна, і забяспечыць такімі таварамі);
 - увядзенне аднаразавага бясплатнага харчавання.
- Вось колькі прапаноў! Толькі не трэба разводзіць рукамі, хапацца за галаву. Паспрабуйце што-небудзь зрабіць, бо ў выніку выйгрыш будзе на карысць і ВНУ, і дзяржаве.

Пацікавілася я і тым, як праводзяць свой вольны час студэнцкія сям'і. Але на жаль... Гаспадарчая і матэрыяльная багна зацягнула іх канчаткова. Члены 19 сямей адказалі: мы самі арганізуем свой вольны час, а вы паклапаціцеся аб матэрыяльным баку нашага жыцця. І толькі 6 сямей хацелі б бачыць якую-небудзь арганізацыю вольнага часу, 2 — прапаноўваюць паклапаціцца аб здароўі і пабудаваць спартыўны комплекс, 3 сям'і бачаць арганізацыю вольнага часу ў рабоце вярчэння студэнцкага кафе.

Вось такія сумныя паказчыкі жыцця студэнцкіх сям'яў. Адкуль можа ўзяцца разнабаковае развіццё асобы? Не патрэбна нам ласкавых слоў і ветлівых усмешак (хоць і без гэтага не абходзіцца), а дапамажыце на справе, правяціце свой сапраўдны клопат аб будучым пакаленні, аб маладых студэнцкіх сям'ях!

ТАЦЦЫНА РОУБА,
студэнтка 1 групы, 3 курса матфака.

Малюнак Л. ЛЯВОШКА.

ЭНДХАУЗА» — вось што рэзна ў першую чаргу лядзець тым, хто сярод вых фільмаў шукае ры дэтэктыў.

Вядомы сышчык Эрнэст Пуаро прыязджае са сябрам палкоўнікам Гасам у курортны гарадок адпачыць. Але ў летнім пітаральна на вачах здарца пакушэнне на жыццё вабнай маладой жанч. Адна трагічная падзея за другою. Адчуўшы сітыю да безабароннай і нокай гаспадыні замка, ро вырашае разабрацца таі гісторыі і вырата Марыён...

«КОДЭКС МАУЧАННІ» гэта таксама вострасюжэ крываляльная гісторыя, не здзіўляе, што яна гнаецца забойствам...

У раённае міліцэйскае дзяленне звяртаецца мачалавек, які валодае не тайнай. Адна пачаць ваг гутарку з супрацоўнікамі, цыі яму так і не ўдало абодва забіты сярод бідня. І зноў — фатэя...

«ПРЫВАТНЫ ДЭТЭК АБО АПЕРАЦЫЯ» — кінмедыя цудоўнага май забавляльнага жанра Леа Гайдая, аўтара фільмаў «казская нявольніца», «Брытская рука», «Аперыбы»...

На гэты раз перад гісторыя, якая пачына з уgonу самалёта. Ці мпаказаць гэта весела! Мо Асабліва, калі ў гало ролях Дзмітрый Харанаталля Крачкоўская і і камедыяны актёры.

Забавляльных фільма мала ў рэпертуары ме Сярод іх — амерыкані стужка «ВЯЛІКІ».

Спяшаючыся стаць длім, дванаццацігадовы чук давярае сваю мар' радзейнай машыне і нацягу адной ночы перараецца ў трыццацігад мужчыну, чым палюае бедную маці. Так Джон няецца на вуліцы, але... тана ўсміхаецца герок станаўшца бізнэсмэнам доўнаю знешнасцю і злімі падлетка.

КІНАВІДЭАПР.

У НАШЫХ СПАРТСМЕНАЎ

ПЛАВАННЕ
У басейне Дварца піянераў прайшло першыństwo ГрДзУ па плаванню ў праграме спартакіяды. У асобным першыньстве ў дзяўчат 1 месца заняла студэнтка гістарычнага факультэта Алена Крыцкая. На другім і трэцім месцах — біёлагі Жана Губчак і Іна Кальхерт. У мужчын 1 месца ў студэнта фізфака Алега Бялінскага, 2 месца ў юрыста Андрэя Валуевіча, 3 — у прадстаўніка фізфака Дзмітрыя Турка. У камандным першыньстве перамогу атрымалі фізікі, на другім месцы біяфак, на 3 — матэматыкі. Далей месцы размеркаваліся наступным чынам:

- 4 — гістарычны ф-т;
- 5 — ф-т правазнаўства;
- 6 — філалагічны ф-т;
- 7 — ф-т педагогікі і metodyкі пачатковага навучання.

ЛЕГКАЯ АТЛЕТЫКА

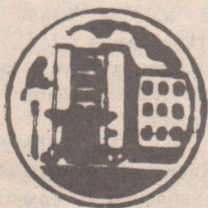
Адбыліся старты традыцыйнай лёгкаатлетчнай эстафеты на прыз газеты «Гродзенская правада», якая праходзіла па цэнтральных вуліцах горада. Толькі

на апошніх этапах ка ГрДзУ вырвала перамогу вучэнцаў ГТФК і заваявала ходны кубак гэтых папул спаборніцтваў (на здымку — мант уручэння ўзнагарод).

Каманду ў складзе А. Аніна, М. Калошы, Ф. Ба В. Алыцкага, І. Александр Ю. Відзінева, І. Бая А. Строк, В. Сухецкага, В. люка, С. Петраш, Г. Б. І. Мазоўкі падрыхтаваў стывкладчык кафедры тэо metodyкі фізічнага выня П. І. Пачыначук.

БАРАЦЬБА

На традыцыйным Усесаку турніры па вольнай бараці прызы Героя Савецкага і генерала Карбышава, які ходзіў у Гродна, прадст нашага ўніверсітэта Ула, Васілюк (ф-т фізвыхавання) Баярчук (таксама ф-т фізвання), Вадзім Крук (ф-т) занялі 1-я месцы ў вагавых катэгорыях і ў нарматывы майстроў ССССР.

Наш адрас:
230023, г. Гродна,
вул. Ажэшка, 22, пакой 404,
тэл. 44-80-70

Газета выходзіць
штотыднёва

Гродзенская абласная
ўзбуыненая друкарня
вул. Паліграфістаў, 4.

Тыраж 2000 экз.
Зак. 5237 АИ 02204

Рэдакт
Л. С. ЗАСЕЛЬСКА